

TƯ TƯỞNG HỒ CHÍ MINH VÀ CHỦ NGHĨA MÁC - LÊNIN

CHUẨN MỤC ĐẠO ĐỨC LIÊM, CHÍNH CỦA CÁN BỘ, ĐẢNG VIÊN TRONG GIAI ĐOẠN MỚI

PGS.TS. NGUYỄN ĐỨC LUẬN *
TS. NGUYỄN THỊ HOÀI **

TÓM TẮT

Chuẩn mực đạo đức cách mạng là những nguyên tắc, quy tắc mang tính mục thước, khuôn mẫu đánh giá, điều chỉnh hành vi của cán bộ, đảng viên, gắn với mục tiêu, lý tưởng cộng sản, mang nhiệm vụ chính trị của Đảng, tạo cơ sở để cán bộ, đảng viên tự giác học tập, phấn đấu, tu dưỡng, rèn luyện, tự điều chỉnh hành vi ứng xử trong công việc hằng ngày. Tiêu chí đánh giá việc thực hiện các chuẩn mực đạo đức cách mạng là căn cứ để xác định mức độ thực hiện các chuẩn mực đạo đức cách mạng của mỗi cán bộ, đảng viên [8]. Chuẩn mực đạo đức liêm, chính mà Đảng ta đang xây dựng và tổ chức thực hiện là chuẩn mực đạo đức cách mạng, mang bản chất cách mạng.

Từ khóa: Liêm, chính; chuẩn mực đạo đức liêm, chính; đạo đức cách mạng.

Nhận bài: 15/1/2025; đưa vào quy trình biên tập: 15/1/2025; duyệt đăng: 25/3/2025.

1. QUAN ĐIỂM CỦA CHỦ NGHĨA MÁC - LÊNIN, TƯ TƯỞNG HỒ CHÍ MINH VỀ CHUẨN MỤC ĐẠO ĐỨC LIÊM, CHÍNH

1.1 Quan điểm của chủ nghĩa Mác - Lênin

Trong quá trình lãnh đạo cách mạng nước Nga, nhất là trong bối cảnh đã giành được chính quyền, xây dựng xã hội mới - xã hội xã hội chủ nghĩa, V.I. Lênin nhấn mạnh đến việc thực hiện chuẩn mực đạo đức cách mạng, không tham ô, hối lộ. V.I. Lênin khẳng định: “Chính quyền xô viết đã xử bắn không ít những kẻ có cương vị công tác nhưng đã sa vào tham ô chẳng hạn, và chúng ta sẽ đấu tranh đến cùng để chống lại

những kẻ khốn kiếp như vậy” [11, tr. 588]. “Nếu còn có thể hối lộ được, thì cũng không thể nói đến chính trị được. Trong trường hợp này thậm chí cũng không thể nói đến làm chính trị được, vì mọi biện pháp đều sẽ lơ lửng trên không trung, sẽ hoàn toàn không mang lại kết quả gì” [12, tr. 218]. “Hãy cẩn thận và thành thực, hãy chi tiêu tiết kiệm, đừng lười biếng, đừng tham ô, hãy triệt để tuân theo kỷ luật lao động” [10, tr. 211].

* Ban Tuyên giáo và Dân vận Trung ương

** Trường Đại học Luật Hà Nội.

1.2

Quan điểm của Chủ tịch Hồ Chí Minh

Sinh thời, Chủ tịch Hồ Chí Minh luôn quan tâm xây dựng nền đạo đức cách mạng. Người coi liêm chính là một trong những nội dung cơ bản, cốt lõi của nền đạo đức đó. Theo Người, Liêm là trong sạch, không tham lam. Ngày xưa, dưới chế độ phong kiến, những người làm quan không đục khoét dân, thì gọi là liêm. Chữ liêm ấy chỉ có nghĩa hẹp. Nay tất cả mọi công dân đều phải liêm. Song, cán bộ, đảng viên “Phải thực hành chữ Liêm trước, để làm kiểu mẫu cho dân” [14, tr. 127]. “LIÊM là không tham địa vị. Không tham tiền tài. Không tham sung sướng. Không ham người tâng bốc mình. Vì vậy mà quang minh chính đại, không bao giờ hủ hóa” [13, tr. 291-292]; “người cán bộ đã dám hy sinh cho Tổ quốc, hy sinh cho đồng bào, hy sinh vì nghĩa, thì không tham gì hết” [13, tr. 259-260]. “Chính nghĩa là không tà, nghĩa là thẳng thắn, đứng đắn, trung thực. Điều gì không đứng đắn, thẳng thắn, tức là tà. Người làm việc thiện là chính. Người làm việc ác là tà” [14, tr. 129]. Đối lập với liêm chính là bất liêm, bất chính, là tà ác, nhất là tham ô, lãng phí, quan liêu. “Chống tham ô, lãng phí và bệnh quan liêu cũng quan trọng và cần kíp như việc đánh giặc trên mặt trận. Đây là mặt trận tư tưởng và chính trị” [15, tr. 358]. Chủ tịch Hồ Chí Minh khẳng định, “muốn thắng ở mặt trận này, ắt phải có chuẩn bị, kế hoạch, tổ chức, ắt phải có lãnh đạo và trung kiên” [15, tr. 358], trước hết là đánh thông tư tưởng.

Trong quá trình thực hành liêm chính, Chủ tịch Hồ Chí Minh đặt ra yêu cầu phải gắn liêm chính với cần kiệm: “Chữ LIÊM phải đi đôi với chữ KIÊM. Cũng như chữ KIÊM phải đi đôi với chữ CẦN. Có KIÊM mới LIÊM được. Vì xa xỉ mà sinh tham lam” [14, tr. 126]. “Tham tiền của, tham địa vị, tham danh tiếng, tham ăn ngon, sống yên đều là BẤT LIÊM. Người cán bộ, cậy quyền thế mà đục khoét dân, ăn của dút, hoặc trộm của công làm của tư. Người buôn bán, mua 1 bán 10, hoặc mua gian bán lận, chợ đen chợ đỏ, tích trữ đầu cơ. Người có tiền, cho vay cắt cổ, bóp hầu bóp họng đồng bào. Người cày

ruộng, không ra công đào mương, mà lấy cắp nước ruộng của láng giềng. Người làm nghề (bất cứ nghề gì) nhân lúc khó khăn mà bắt chẹt đồng bào. Người cờ bạc, chỉ mong xoay của người làm của mình. Đều là tham lam, đều là BẤT LIÊM. Dim người giỏi, để giữ địa vị và danh tiếng của mình là đạo vị (đạo là trộm). Gặp việc phải, mà sợ khó nhọc nguy hiểm, không dám làm, là tham vật úy lạo. Gặp giặc mà rút ra, không dám đánh là tham sinh úy tử. Đều làm trái với chữ LIÊM” [6, tr. 127].

Trong tư tưởng Hồ Chí Minh, “liêm”, “chính” luôn gắn bó chặt chẽ với nhau và gắn bó với “cần”, “kiệm”, trở thành chuẩn mực đạo đức cơ bản, cốt lõi của người cách mạng - chuẩn mực “cần kiệm liêm chính”.

Như vậy, theo Chủ tịch Hồ Chí Minh, liêm chính là trong sạch, quang minh chính đại, thẳng thắn, đứng đắn, trung thực; đối lập với liêm chính là tà, bất liêm, bất chính, tham lam, tham ô, trộm cắp,...

Nguyên nhân chủ quan, trực tiếp của bất liêm, bất chính là do chủ nghĩa cá nhân gây ra. Mắc chủ nghĩa cá nhân thì “việc gì cũng chỉ lo cho lợi ích riêng của mình, không quan tâm đến lợi ích chung của tập thể. “Miễn là mình béo, mặc thiên hạ gầy”” [17, tr. 90]. Cũng bởi chăm lo hưởng thụ cá nhân mà dẫn đến bước tiếp theo là vi phạm kỷ luật, kỷ cương với “trăm thứ bệnh nguy hiểm: quan liêu, mệnh lệnh, bè phái, chủ quan, tham ô, lãng phí...” [16, tr. 611]. Người mang chủ nghĩa cá nhân thì đối với việc gì trong “tư tưởng và hành động cũng đặt cá nhân lên trên. Vì thế mà việc gì cũng không lấy Đảng làm nền tảng. Mình muốn thế nào thì làm thế ấy. Quên cả kỷ luật của Đảng” [13, tr. 295 - 296]. Chính vì vậy, “Muốn xây dựng chủ nghĩa xã hội thì phải bồi dưỡng con người xã hội chủ nghĩa. Con người xã hội chủ nghĩa là con người có đạo đức cần kiệm liêm chính, chí công vô tư, một lòng một dạ phục vụ nhân dân, phục vụ cách mạng” [18, tr. 140].

Trong xây dựng đạo đức cách mạng nói chung, chuẩn mực đạo đức liêm chính nói riêng, Chủ tịch Hồ Chí Minh nhấn mạnh các nguyên tắc: nói đi đôi với làm, nêu gương

về đạo đức; xây đi đôi với chống; tu dưỡng đạo đức suốt đời. Việc thực hiện liêm chính trước hết là đối với cán bộ, đảng viên, những người có chức, có quyền, đồng thời cũng là

yêu cầu, trách nhiệm đối với tất cả mọi người trong quá trình xây dựng xã hội mới - xã hội chủ nghĩa.

2. CHỦ TRƯỞNG, QUAN ĐIỂM, QUY ĐỊNH CỦA ĐẢNG VÀ PHÁP LUẬT CỦA NHÀ NƯỚC VỀ XÂY DỰNG, THỰC HIỆN CHUẨN MỰC ĐẠO ĐỨC LIÊM, CHÍNH

Trên nền tảng chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, Đảng ta chú trọng bổ sung, phát triển, lãnh đạo, chỉ đạo xây dựng đạo đức cách mạng, thực hành liêm chính.

Việc thực hành liêm chính, phòng chống tham nhũng, tiêu cực được Đảng ta quan tâm ngay từ những những năm đấu tranh giải phóng dân tộc, kháng chiến cứu nước, đặc biệt là khi đất nước đã hòa bình, độc lập, thống nhất, bước vào thời kỳ quá độ lên chủ nghĩa xã hội trên phạm vi cả nước. Tại Đại hội IV, Đảng ta nhấn mạnh: “Nêu cao phẩm chất trung thực, thật thà, ý thức bảo vệ chân lý; chống thói dối trá, báo cáo sai sự thật, luồn cúi, nịnh hót, thấy đúng không dám bảo vệ, thấy sai không dám đấu tranh. Phát huy tinh thần cần kiệm liêm chính, quý trọng và bảo vệ của công, giữ gìn lối sống giản dị, trong sạch, lành mạnh; chống thói đặc quyền đặc lợi, tề tham ô, móc ngoặc, xâm phạm tài sản của Nhà nước, của tập thể và của nhân dân;...” [1, tr. 750].

Bước vào thời kỳ đổi mới với những yêu cầu, nhiệm vụ mới, Đảng ta yêu cầu “Đảng viên... Phải thường xuyên tự rèn luyện về mọi mặt, thực hiện cần kiệm liêm chính, chí công vô tư, kịp thời sửa chữa những thiếu sót trong công tác và về phẩm chất cách mạng; đấu tranh chống chủ nghĩa cá nhân, chống thoái hóa biến chất và mọi biểu hiện tiêu cực trong lối sống” [2, tr. 936 - 939].

Từ Đại hội VI đến Đại hội VIII, Đảng đề ra nhiều chủ trương quan trọng về liêm chính, giáo dục liêm chính. Đặc biệt là Nghị quyết số 03-NQ/TW, ngày 18/6/1997 của BCHTW khóa VIII về chiến lược cán bộ thời kỳ đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước đã xác định rõ tiêu chuẩn chung của cán bộ trong thời kỳ mới⁽¹⁾; Nghị quyết số 10-NQ/TW, ngày 02/02/1999 của BCHTW khóa VIII về

một số vấn đề cơ bản và cấp bách trong công tác xây dựng Đảng hiện nay xác định rõ: “Cán bộ, đảng viên phải tự giác rèn luyện đạo đức, lối sống cần kiệm, liêm chính, chí công, vô tư; gương mẫu giữ gìn phẩm chất người chiến sĩ cộng sản, đề cao tinh thần đoàn kết, chống chủ nghĩa cá nhân; chấp hành nghiêm Điều lệ Đảng, pháp luật Nhà nước; đồng thời, chú ý giáo dục, thuyết phục gia đình cùng thực hiện”.

Kế thừa và phát triển kết quả đạt được của các giai đoạn trước, Nghị quyết Đại hội X của Đảng nhấn mạnh các yêu cầu cụ thể về tư tưởng chính trị, trình độ năng lực, đặc biệt là phẩm chất đạo đức, lối sống của đảng viên: “... Có lối sống trong sạch, lành mạnh, có kỷ cương, kỷ luật. Không quan liêu, tham nhũng, lãng phí và kiên quyết đấu tranh phòng, chống quan liêu, tham nhũng, lãng phí và các tiêu cực khác” [3, tr. 350]. “Mục tiêu chung là xây dựng đội ngũ cán bộ có bản lĩnh chính trị vững vàng, có đạo đức, lối sống lành mạnh, không quan liêu, tham nhũng, lãng phí; ...” [3, tr. 344].

Nghị quyết Hội nghị Trung ương 3 khóa X về tăng cường sự lãnh đạo của Đảng đối với công tác phòng, chống tham nhũng, lãng phí đã đề ra chủ trương, giải pháp tiến hành Cuộc vận động “Học tập và làm theo tấm gương đạo đức Hồ Chí Minh” về cần, kiệm, liêm, chính, chí công, vô tư, tạo nên phong trào tự tu dưỡng, rèn luyện, đẩy lùi sự suy thoái về tư tưởng chính trị, đạo đức, lối sống và tề tham nhũng, lãng phí trong Đảng, trong xã hội.

Từ sau Đại hội XI của Đảng, các nghị quyết Trung ương về xây dựng, chỉnh đốn Đảng và hệ thống chính trị; các chỉ thị, kết luận của Đảng về học tập và làm theo tư tưởng, đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh; các quy định của Đảng về nêu gương và những điều đảng viên không được làm tiếp tục cụ thể hóa, làm rõ các nội dung về

xây dựng và thực hiện chuẩn mực đạo đức liêm chính. Đại hội XIII của Đảng đề ra nhiệm vụ: “Đẩy mạnh giáo dục đạo đức cách mạng, làm cho mỗi cán bộ, đảng viên thấy rõ bổn phận và trách nhiệm của mình, luôn vững vàng trước khó khăn, thách thức và không bị cám dỗ bởi vật chất, tiền tài, danh vọng” [5, tr. 184].

Quy định số 144-QĐ/TW, ngày 09/5/2024 của Bộ Chính trị về chuẩn mực đạo đức cách mạng của cán bộ, đảng viên trong giai đoạn mới (Quy định số 144-QĐ/TW) xác định rõ “cần, kiệm, liêm, chính, chí công vô tư” là chuẩn mực đạo đức cách mạng của cán bộ, đảng viên trong giai đoạn mới; đồng thời, xác định rõ nội hàm của các chuẩn mực này, tạo cơ sở để các cấp ủy, tổ chức đảng và mỗi cán bộ, đảng viên tu dưỡng, rèn luyện, học tập, phấn đấu, thực hiện. Hướng dẫn số 159-HD/BTGTW của Ban Tuyên giáo Trung ương về thực hiện Quy định chuẩn mực đạo đức cách mạng của cán bộ, đảng viên trong giai đoạn mới xác định rõ tiêu chí đánh giá về chuẩn mực đạo đức liêm, chính, cụ thể là: (1) Về liêm: Trong sạch, không tham ô, tham nhũng, tiêu cực, không gây phiền hà, sách nhiễu. Chủ động phòng ngừa, đấu tranh ngăn chặn tham nhũng, tiêu cực, suy thoái về tư tưởng, chính trị, đạo đức, lối sống, chủ nghĩa cá nhân, lợi ích nhóm, những biểu hiện “tự diễn biến”, “tự chuyển hoá” trong nội bộ. (2) Về chính: Trung thực, thẳng thắn, khách quan, công tâm, tích cực đấu tranh tự phê bình và phê bình, không giấu khuyết điểm, không nói sai sự thật; thấy đúng phải bảo vệ, thấy sai phải đấu tranh.

Tiếp đó, ngày 16/01/2025, Bộ Chính trị ban hành Chỉ thị số 42-CT/TW về tăng cường sự lãnh đạo của Đảng đối với công tác giáo dục cần, kiệm, liêm, chính, chí công vô tư (Chỉ thị số 42-CT/TW của Bộ Chính trị), nhấn mạnh cán bộ, đảng viên phải nêu gương về học tập và thực hành các chuẩn mực đạo đức cách mạng trong giai đoạn mới, nhất là về cần, kiệm, liêm, chính, chí công vô tư, giữ mình trong sạch, không tham nhũng, tiêu cực, không gây phiền hà, sách nhiễu; trung thực, ngay thẳng, công tâm, khách quan,...

Thực hiện chủ trương của Đảng, trong những năm qua, Nhà nước đặc biệt quan tâm việc thể chế hóa, đưa nội dung liêm chính thành quy định của pháp luật; quy định trách nhiệm của các cơ quan, tổ chức, đơn vị, cá nhân và quyền, nghĩa vụ của công dân trong phòng chống, tham nhũng; đưa nội dung phòng, chống tham nhũng vào chương trình giáo dục, đào tạo, bồi dưỡng.

Luật Cán bộ, Công chức năm 2008 quy định “Cán bộ, công chức phải thực hiện cần, kiệm, liêm, chính, chí công vô tư trong hoạt động công vụ”. Luật Viên chức năm 2010 quy định nghĩa vụ chung của viên chức, trong đó nhấn mạnh: “Có nếp sống lành mạnh, trung thực, cần, kiệm, liêm, chính, chí công vô tư”; “Tu dưỡng, rèn luyện đạo đức nghề nghiệp, thực hiện quy tắc ứng xử của viên chức”. Đặc biệt là Điều 6, Luật Phòng, chống tham nhũng năm 2018 quy định rõ việc tuyên truyền, phổ biến, giáo dục về phòng, chống tham nhũng.

Ngày 02/12/2009, Thủ tướng Chính phủ ban hành Quyết định số 137/2009/QĐ-TTg phê duyệt Đề án đưa nội dung phòng, chống tham nhũng vào chương trình giáo dục, đào tạo, bồi dưỡng. Đề án đưa nội dung phòng, chống tham nhũng vào chương trình giáo dục, đào tạo, bồi dưỡng được thực hiện đối với trường học và cơ sở giáo dục, đào tạo.

Triển khai Chỉ thị số 05-CT/TW của Bộ Chính trị, ngày 8/9/2016, Thủ tướng Chính phủ ban hành Chỉ thị số 27/CT-TTg về đẩy mạnh học tập và làm theo tư tưởng, đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh (Chỉ thị số 27/CT-TTg). Cùng với việc triển khai các chỉ thị của Đảng về học tập và làm theo tư tưởng, đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh, Thủ tướng Chính phủ đã ký ban hành Quyết định số 1847/QĐ-TTg, ngày 27/12/2018 về việc phê duyệt Đề án Văn hóa công vụ, xác định nội dung của văn hóa công vụ, trong đó có chuẩn mực về đạo đức, lối sống của cán bộ, công chức, viên chức, nhấn mạnh cán bộ, công chức, viên chức phải không ngừng học tập, tu dưỡng, rèn luyện về đạo đức, lối sống. Thực hiện cần, kiệm, liêm, chính, chí công vô tư.

Như vậy, Đảng và Nhà nước ta luôn đặc biệt quan tâm đến xây dựng, thực hiện chuẩn mực đạo đức liêm, chính, gắn liền với việc thực hiện các nghị quyết của Đảng, nhất là các Nghị quyết của Trung ương về xây dựng, chỉnh đốn Đảng và hệ thống chính trị; các chỉ thị, kết luận về đẩy mạnh học tập và làm theo

tư tưởng, đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh, về tăng cường sự lãnh đạo của Đảng đối với công tác giáo dục cần, kiệm, liêm, chính, chí công vô tư; các quy định của Đảng về nêu gương, về chuẩn mực đạo đức cách mạng và quy định về những điều Đảng viên không được làm,...

3. KẾT QUẢ THỰC HIỆN VÀ MỘT SỐ NHIỆM VỤ, GIẢI PHÁP TIẾP TỤC XÂY DỰNG, THỰC HIỆN CHUẨN MỰC ĐẠO ĐỨC LIÊM, CHÍNH

3.1 Kết quả thực hiện

Trong thời gian qua, việc xây dựng, thực hiện chuẩn mực đạo đức cách mạng nói chung, chuẩn mực đạo đức liêm chính đạt được nhiều kết quả tích cực:

(1) Đạo đức cách mạng nói chung, phẩm chất liêm, chính của cán bộ, đảng viên được nâng lên, góp phần giúp cho đội ngũ cán bộ, đảng viên, công chức, viên chức điều chỉnh thái độ, hành vi trong thực hiện nhiệm vụ và trong các mối quan hệ xã hội; thay đổi phương thức tiếp cận và giải quyết những vấn đề bức xúc, tồn đọng trong nhân dân, nâng cao hiệu quả công tác, chất lượng cải cách hành chính; lễ lối, tác phong làm việc của cán bộ, công chức, viên chức, nhất là đối với cán bộ, công chức đang công tác tại các cơ quan, đơn vị thường xuyên tiếp xúc với nhân dân có nhiều tiến bộ, mức độ “hài lòng” của người dân, doanh nghiệp đối với chính quyền ngày một nâng lên.

(2) Góp phần xây dựng, chỉnh đốn Đảng và hệ thống chính trị, đặc biệt là xây dựng Đảng về đạo đức. Kết quả tu dưỡng, phấn đấu, rèn luyện được sử dụng để đánh giá, xếp loại hằng năm và phục vụ công tác quy hoạch, đào tạo, bồi dưỡng, đề bạt, bổ nhiệm, bổ nhiệm lại, điều động, luân chuyển cán bộ, bình xét thi đua, khen thưởng và thực hiện công tác phát triển Đảng. Quá trình xây dựng và tổ chức thực hiện các chuẩn mực đạo đức cách mạng, thực hành liêm chính góp phần chủ động phòng ngừa, ngăn chặn các biểu hiện tiêu cực, vi phạm kỷ luật, đạo đức, lối sống, mất đoàn kết; tạo sự thống nhất, đoàn kết trong Đảng, đồng thuận trong nhân dân.

(3) Tạo chuyển biến tích cực trong quá trình đổi mới phương thức lãnh đạo của các cấp ủy, tổ chức đảng, thúc đẩy cải cách thủ tục hành chính, xây dựng môi trường văn hóa công sở. Xây dựng và thực hiện chuẩn mực đạo đức cách mạng nói chung, chuẩn mực đạo đức liêm chính nói riêng, gắn liền với các quy định của Đảng về nêu gương, “ý thức trách nhiệm, vai trò tiên phong gương mẫu của đảng viên trong thực hiện nhiệm vụ, trong mối quan hệ với nhân dân có nhiều chuyển biến tích cực. Một bộ phận đảng viên năng động, đổi mới tư duy, sáng tạo, dám nghĩ, dám làm, dám chịu trách nhiệm vì lợi ích chung, không ngại khó khăn, gian khổ, sẵn sàng nhận và hoàn thành tốt nhiệm vụ do tổ chức phân công, được quần chúng yêu mến, tín nhiệm” [7, tr. 323].

Tuy nhiên, việc xây dựng và thực hiện chuẩn mực đạo đức liêm, chính trong thời gian qua còn bộc lộ một số hạn chế, bất cập: (1) Nhận thức về vai trò, tầm quan trọng của công tác xây dựng đạo đức cách mạng nói chung, chuẩn giáo đạo đức liêm chính nói riêng của một cấp ủy, tổ chức đảng và một bộ phận cán bộ, đảng viên chưa đầy đủ, chưa sâu sắc, vì vậy chưa có sự quan tâm thích đáng đối với nhiệm vụ quan trọng này. (2) Công tác giáo dục đạo đức cách mạng, nhất là giáo dục liêm chính, thực hành tiết kiệm, chống lãng phí chưa trở thành nhiệm vụ trọng yếu, thường xuyên của nhiều cấp ủy, tổ chức đảng; nội dung, phương pháp, hình thức và đối tượng giáo dục còn nhiều bất cập; chưa hình thành ý thức tự giác học tập, rèn luyện, thực hành cần, kiệm, liêm, chính, chí công

vô tư trong cán bộ, đảng viên; các giá trị liêm chính, tiết kiệm chưa được xã hội đề cao [6]. Công tác thông tin, tuyên truyền về xây dựng và thực hiện chuẩn mực đạo đức cách mạng, trong đó có chuẩn mực đạo đức liêm chính; về một số vấn đề, vụ việc nhạy cảm liên quan đến công tác phòng, chống tham nhũng, tiêu cực có lúc, có nơi còn chậm, khô cứng, thiếu tính chủ động, nhạy bén, chưa đáp ứng tốt yêu cầu của thực tiễn. (3) Một bộ phận cán bộ, đảng viên phai nhạt lý tưởng, giảm sút ý chí, ngại khó, ngại khổ, suy thoái về tư tưởng chính trị, đạo đức, lối sống, “tự diễn biến”, “tự chuyển hóa”⁽²⁾; vẫn còn xảy ra nhiều vụ việc tham nhũng, tiêu cực nghiêm trọng; tình trạng lãng phí còn diễn ra khá phổ biến; một bộ phận cán bộ, đảng viên, trong đó có cán bộ cấp cao do thiếu tu dưỡng, rèn luyện, thiếu bản lĩnh chính trị và tinh thần trách nhiệm nên đã vi phạm quy định của Đảng, pháp luật của Nhà nước đến mức phải xử lý [6].

3.2 Một số nhiệm vụ, giải pháp

Để thực hiện tốt chuẩn mực đạo đức liêm, chính của cán bộ, đảng viên trong giai đoạn mới, kỷ nguyên mới, cần phải thực hiện đồng bộ nhiều nhiệm vụ, giải pháp, nhất là các nhiệm vụ, giải pháp sau:

Thứ nhất, tăng cường sự lãnh đạo của Đảng, tiếp tục nâng cao nhận thức của các cấp ủy, tổ chức đảng, cán bộ, đảng viên về vị trí, vai trò của công tác xây dựng Đảng về đạo đức, thực hiện chuẩn mực đạo đức cách mạng, đẩy mạnh tuyên truyền, giáo dục, thực hành liêm chính, làm cho mỗi cán bộ, đảng viên thấy rõ bổn phận và trách nhiệm của mình, luôn vững vàng trước mọi khó khăn, thách thức và không bị cám dỗ bởi vật chất, tiền tài, danh vọng; kiên quyết, kiên trì đấu tranh ngăn chặn, đẩy lùi tham nhũng, lãng phí, tiêu cực, bằng quyết tâm chính trị cao, hành động quyết liệt, triệt để hơn, khắc phục hiệu quả tình trạng “bất liêm”, “bất chính”.

Thứ hai, quán triệt, triển khai thực hiện nghiêm túc, hiệu quả Chỉ thị số 42-CT/TW;

Quy định số 144-QĐ/TW. Chú trọng các nội dung sau:

(1) Thực hiện đồng bộ 4 chủ trương lớn, đó là đẩy mạnh giáo dục cần, kiệm, liêm, chính, chí công vô tư để “không muốn tham nhũng, lãng phí, tiêu cực” đi đôi với siết chặt kỷ luật, kỷ cương, tăng cường kiểm tra, giám sát, kiểm soát quyền lực, hoàn thiện thể chế chặt chẽ để “không thể tham nhũng, lãng phí, tiêu cực”; xử lý vi phạm không có vùng cấm, không có ngoại lệ để “không dám tham nhũng, lãng phí, tiêu cực”; nâng cao đời sống cho cán bộ, đảng viên, công chức, viên chức, người lao động để “không cần tham nhũng, tiêu cực” [6].

(2) Tập trung rà soát, bổ sung, xây dựng, hoàn thiện chuẩn mực đạo đức nghề nghiệp, đạo đức công vụ cho cán bộ, đảng viên; cụ thể hóa tiêu chí của các chuẩn mực phù hợp với chức năng, nhiệm vụ, tình hình của ngành, nghề, lĩnh vực, địa phương, cơ quan, đơn vị, thống nhất với các chuẩn mực được nêu trong Quy định số 144-QĐ/TW; đưa nội dung Chỉ thị số 42-CT/TW và Quy định số 144-QĐ/TW vào các chương trình, tài liệu đào tạo, bồi dưỡng cán bộ, đảng viên; đưa việc thực hiện Quy định số 144-QĐ/TW vào tiêu chí đánh giá của cán bộ, đảng viên hàng năm, coi đây là một trong những tiêu chí để đánh giá, xếp loại cán bộ, đảng viên.

(3) Kết hợp chặt chẽ việc triển khai thực hiện Chỉ thị số 42-CT/TW, Quy định số 144-QĐ/TW với đẩy mạnh học tập và làm theo tư tưởng, đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh; thực hiện các nghị quyết, kết luận của Trung ương về xây dựng, chỉnh đốn Đảng và hệ thống chính trị; các quy định của Đảng về nêu gương và về những điều đảng viên không được làm. Mỗi cán bộ, đảng viên, nhất là người đứng đầu các cơ quan, đơn vị, địa phương phải tự giác học tập, phấn đấu, tu dưỡng, rèn luyện, “tự soi”, “tự sửa” theo tiêu chí của các chuẩn mực đạo đức cách mạng, nhất là chuẩn mực liêm, chính để không ngừng nâng cao đạo đức cách mạng.

Thứ ba, triển khai thực hiện hiệu quả mô hình “chi bộ bốn tốt”, “đảng bộ cơ sở bốn tốt” (hoàn thành tốt nhiệm vụ chính trị; chất lượng sinh hoạt tốt; đoàn kết, kỷ luật tốt; cán bộ,

đảng viên tốt) theo đúng tinh thần Nghị quyết số 21-NQ/TW, ngày 16/6/2022, Hội nghị Trung ương 5 khóa XIII về tăng cường củng cố, xây dựng tổ chức cơ sở đảng và nâng cao chất lượng đội ngũ đảng viên trong giai đoạn mới, bảo đảm việc thực hành liêm, chính gắn bó chặt chẽ với việc thực hiện nhiệm vụ chính trị và được triển khai bài bản, nghiêm túc ở mọi cơ quan, đơn vị, địa phương.

Thứ tư, thực hiện nghiêm tự phê bình và phê bình từ Trung ương đến chi bộ; cấp uỷ cấp trên chủ động gợi ý kiểm điểm đối với tập thể, cá nhân ở những nơi có vấn đề phức tạp, có biểu hiện suy thoái về tư tưởng chính trị, đạo đức, lối sống, “tự diễn biến”, “tự chuyển hoá”, có dấu hiệu bất liêm, bất chính;

coi trọng kiểm tra việc khắc phục hạn chế, khuyết điểm.

Thứ năm, kịp thời biểu dương, lan tỏa những tấm gương điển hình, tiêu biểu trong thực hiện chuẩn mực đạo đức cách mạng, thực hành liêm, chính gắn với coi trọng công tác kiểm tra, giám sát việc thực hiện, kiên quyết xử lý những trường hợp vi phạm. Phát huy hơn nữa vai trò giám sát của các cơ quan dân cử, Mặt trận Tổ quốc, các tổ chức chính trị - xã hội, các cơ quan thông tấn, báo chí và Nhân dân đối với việc tu dưỡng, rèn luyện đạo đức, lối sống, thực hành liêm chính của cán bộ, đảng viên, nhất là người đứng đầu, cán bộ chủ chốt các cấp.

4. KẾT LUẬN

Chuẩn mực đạo đức liêm, chính là nội dung cơ bản của đạo đức cách mạng, có sự gắn bó hữu cơ với các chuẩn mực khác, góp phần tạo nên những nguyên tắc, quy tắc mang tính mục thước gắn với mục tiêu, lý tưởng cộng sản, tạo cơ sở để cán bộ, đảng viên tự giác học tập, phấn đấu, tu dưỡng, rèn luyện, tự điều chỉnh hành vi ứng xử trong công việc hằng ngày. Việc thực hiện tốt chuẩn mực đạo đức liêm, chính sẽ góp phần xây dựng đội ngũ cán bộ, đảng viên đủ phẩm chất, năng lực và uy tín, ngang tầm nhiệm vụ, đáp ứng yêu cầu của cách mạng trong giai đoạn mới, kỷ nguyên mới, kỷ nguyên vươn mình, phát triển giàu mạnh, thịnh vượng của dân tộc.

CHÚ THÍCH

⁽¹⁾ Nghị quyết số 03-NQ/TW đã xác định rõ tiêu chuẩn chung của cán bộ trong thời kỳ mới: có tinh thần yêu nước sâu sắc, tận tụy phục vụ nhân dân, kiên định mục tiêu độc lập dân tộc và chủ nghĩa xã hội, phấn đấu thực hiện có kết quả đường lối của Đảng, chính sách và pháp luật của Nhà nước; Cần kiệm, liêm chính, chí công vô tư. Không tham nhũng và kiên quyết đấu tranh chống tham nhũng. Có ý thức tổ chức kỷ luật. Trung thực, không cơ hội, gắn bó mật thiết với nhân dân, được nhân dân tín nhiệm; Có trình độ hiểu biết về lý luận chính trị, quan điểm, đường lối của Đảng, chính sách và pháp luật của Nhà nước; có trình độ văn hóa, chuyên môn, đủ năng lực và sức khỏe để làm việc có hiệu quả, đáp ứng yêu cầu nhiệm vụ được giao; Các tiêu chuẩn đó, có quan hệ mật thiết với nhau. Coi trọng cả đức và tài, đức là gốc.

⁽²⁾ Trong nhiệm kỳ XII, tổng số đảng viên bị thi hành kỷ luật là 93.207 đảng viên (tăng 36.635 đảng viên so với nhiệm kỳ XI), trung bình mỗi năm thi hành kỷ luật gần 18.641 đảng viên, bằng 0,4% tổng số đảng viên toàn Đảng. Trong đó có 65.647 đảng viên bị khiển trách (chiếm 70,4%); 17.217 đảng viên bị cảnh cáo (chiếm 18,5%); 2.496 đảng viên bị cách chức (chiếm 2,7%) và 7.847 đảng viên bị khai trừ ra khỏi Đảng (chiếm 8,4%). Nội dung vi phạm chủ yếu là việc chấp hành nguyên tắc tập trung dân chủ; phẩm chất đạo đức, lối sống; giữ gìn đoàn kết nội bộ; vi phạm những điều đảng viên không được làm; chính sách kế hoạch hóa gia đình; tham nhũng, cố ý làm trái; thiếu trách nhiệm, buông lỏng lãnh đạo; quản lý đất đai, tài nguyên, khoáng sản, tài chính, ngân hàng, đầu tư, xây dựng cơ bản... (Xem Ban Tuyên giáo Trung ương: Tài liệu nghiên cứu Các Văn kiện Hội nghị lần thứ năm Ban Chấp hành Trung ương Đảng khóa XIII, Nxb. CTQG Sự thật, HN, 2022, tr.329-330).

TÀI LIỆU TRÍCH DẪN

1. Đảng Cộng sản Việt Nam (2004): *Văn kiện Đảng toàn tập, tập 37*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội.
2. Đảng Cộng sản Việt Nam (2004): *Văn kiện Đảng toàn tập, tập 47*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội.
3. Đảng Cộng sản Việt Nam (2018): *Văn kiện Đảng toàn tập, tập 65*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội.
4. Đảng Cộng sản Việt Nam (2018): *Văn kiện Đảng toàn tập, tập 66*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội.
5. Đảng Cộng sản Việt Nam (2018): *Văn kiện Đại hội Đại biểu toàn quốc lần thứ XIII, tập 1*, Nxb. Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội.
6. Đảng Cộng sản Việt Nam - Bộ Chính trị (2025): Chỉ thị số 42-CT/TW, ngày 16/01/2025 về tăng cường sự lãnh đạo của Đảng đối với công tác giáo dục cần, kiệm, liêm, chính, chí công vô tư.
7. Đảng Cộng sản Việt Nam - Bộ Chính trị (2024): Quy định số 144-QĐ/TW, ngày 09/5/2024 về chuẩn mực đạo đức cách mạng của cán bộ, đảng viên trong giai đoạn mới.
8. Đảng Cộng sản Việt Nam - Ban Tuyên giáo Trung ương (2022): *Tài liệu nghiên cứu các văn kiện Hội nghị lần thứ năm Ban Chấp hành Trung ương Đảng khóa XIII*, Nxb. CTQG Sự thật, Hà Nội.
9. Đảng Cộng sản Việt Nam - Ban Tuyên giáo Trung ương (2024): Hướng dẫn số 159-HD/BTGTW, ngày 03/7/2024 về thực hiện Quy định chuẩn mực đạo đức cách mạng của cán bộ, đảng viên trong giai đoạn mới.
10. Đảng Cộng sản Việt Nam - Ban Tuyên giáo Trung ương (2024): *Chuyên đề Công tác tuyên truyền, giáo dục liêm chính, xây dựng văn hóa liêm chính của các cấp ủy, tổ chức đảng trực thuộc Trung ương - Thực trạng và giải pháp*, ngày 21/6/2024.
11. V. I. Lênin (1977): *Toàn tập, tập 36*, Nxb. Tiến bộ Mát-xcơ-va, 1977, bản tiếng Việt.
12. V. I. Lênin (1977): *Toàn tập, tập 37*, Nxb. Tiến bộ Mát-xcơ-va, 1977, bản tiếng Việt.
13. V. I. Lênin (1977): *Toàn tập, tập 44*, Nxb. Tiến bộ Mát-xcơ-va, 1977, bản tiếng Việt.
14. Hồ Chí Minh (2011): *Toàn tập, tập 5*, Nxb. Chính trị quốc gia - Sự thật, Hà Nội.
15. Hồ Chí Minh (2011): *Toàn tập, tập 6*, Nxb. Chính trị quốc gia - Sự thật, Hà Nội.
16. Hồ Chí Minh (2011): *Toàn tập, tập 7*, Nxb. Chính trị quốc gia - Sự thật, Hà Nội.
17. Hồ Chí Minh (2011): *Toàn tập, tập 11*, Nxb. Chính trị quốc gia - Sự thật, Hà Nội.
18. Hồ Chí Minh (2011): *Toàn tập, tập 13*, Nxb. Chính trị quốc gia - Sự thật, Hà Nội.
19. Hồ Chí Minh (2011): *Toàn tập, tập 14*, Nxb. Chính trị quốc gia - Sự thật, Hà Nội.

